

แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
Guidelines for Schools Participative Administration of the Basic Educational
Committee under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

ณัฐนิชา ปันลาภ¹, ทินกร ชอัมพงษ์², ทีปปิพัฒน์ สันตะวัน³
Natnicha Panlap¹, Thinnakorn Cha-umpong², Teeppipat Santawan³
Corresponding Author E-mail: mummype28@icloud.com

Received: 2024-02-11; Revised: 2024-02-19; Accepted: 2024-04-06

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 2) หาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม การดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าความตรงระหว่าง 0.67 - 1.00 และความเที่ยงเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และ 3) การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 15 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินแนวทางที่มีความตรงระหว่าง 0.67 - 1.00 และความเที่ยงเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานงบประมาณมีปัญหาสูงที่สุด รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ควรดำเนินการดังนี้ (1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรจัดให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนทั้ง 4 งาน (2) ด้านงบประมาณ ควรจัดให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการติดตามและรายงานผลการใช้งบประมาณ (3) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมวางแผนการสรรหาและพัฒนาบุคลากร และ (4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุมในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ 3) การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม, คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the problems of schools participative administration, 2) find the guidelines for schools participative administration and 3) evaluate the guidelines for schools participative administration. The research had 3 steps: (1) studied the problems of schools participative administration. The sample were 291 basic educational committees. The instrument was a questionnaire with the validity between 0.67 - 1.00 and the reliability at 0.96. Data were analyzed by mean and standard deviation, 2) found the guidelines for schools participative administration was conducted by the discussion group comprising 7 experts. The instrument was the recording form. Data were analyzed by content analysis and 3) evaluated guidelines for schools participative administration. The sample was 15 administrators 15 basic educational committees, totaling 30 people. The instrument was the guidelines evaluation form with the validity between 0.67 - 1.00 and the reliability of 0.95. Data was analyzed by mean and standard deviation. The research findings are as follows:

1) The problems of schools participative administration in the aspect of the highest problem level was the budget administration was the highest level, followed by the personnel administration, the general administration, and the academic administration, respectively. 2) The guidelines for schools participative administration: (1) the aspect of academic administration should organize all personnel to participate in the preparation of all 4 job plans, (2) the aspect of budget administration should organize all personnel to participate in monitoring and reporting the results of using the budget, (3) the aspect of personnel administration should organize the basic educational committee in planning the recruitment and development of personnel, and (4) the aspect of general administration should organize the basic educational committee participate in meetings to organize various activities. 3) The evaluation of guidelines for schools participative administration in the aspect of usefulness was at the highest level, the aspect of appropriateness was at the high level, the aspect of accuracy was at the high level, and the aspect of feasibility was at the high level.

Keywords: Schools Participative Administration, Basic Educational Committee

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐจะต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมสติปัญญา ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาตลอดมาเพราะการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศในยุคดิจิทัลอีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนในการที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศชาติเพื่อก้าวสู่โลกในศตวรรษที่ 21 โดยได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อเป็นการวางแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศซึ่งแนวทางที่เห็นได้ชัดจากแผนการศึกษาแห่งชาติ คือการกำหนดแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่าทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นและสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชนและภาคีเครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐจำแนกตามระดับการศึกษาสูงขึ้น เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 13)

บทบัญญัติด้านการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในมาตรา 35 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ สถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรงหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษานั้นเป็นการเปิด

โอกาสให้หน่วยงานระดับปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจทางการบริหารและการจัดการศึกษาด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้บุคคลชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562: 1) ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา โดยมีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเป็นผู้จัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมนี้มีความสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังเป็นการฝึกกำลังทุกภาคส่วนของสังคมในการขับเคลื่อนกระบวนการทางการศึกษาอย่างเป็นพลวัต และเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเพราะในสภาพการบริหารงานในยุคปัจจุบันต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน การทำงานนั้นอาจต้องการการสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ด้านความปลอดภัยด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ หรือ แม้กระทั่งข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์จากบุคคลภายนอกที่ทรงคุณวุฒิโดยเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารสู่ผู้ปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปเพราะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับผิดชอบและร่วมมือกันในการพัฒนาองค์กรที่ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ (กิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ. 2561: 27)

จากการศึกษาของนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานั้นพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากการที่แนวทางในการบริหารยังไม่ชัดเจน ประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งมีความเข้าใจว่าหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษานั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู (พุทธา โปธิมะฮาด. 2560: 150) เช่นเดียวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 113 โรงเรียน ซึ่งทุกโรงเรียนมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยคณะกรรมการสถานศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าผลการประเมินการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ายังมีระดับการมีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนและยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานอกจากนั้นยังพบว่าแนวทางในการแก้สภาพก็ยังไม่ชัดเจนเนื่องจากสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ได้รับความสนใจจากหน่วยงาน หรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเท่าที่ควรและในปัจจุบันยังไม่มีแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนยังมีสภาพในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งส่งผลในการจัดกระบวนการเรียนการสอนอันมีผลต่อคุณภาพของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. 2565: 30-31)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ซึ่งครอบคลุมบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวทางการบริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 54) ได้กำหนดขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนไว้ 4 งาน คือ 1) งานการบริหารงานวิชาการ 2) งานการบริหารงานบุคคล 3) งานการบริหารงานงบประมาณ และ 4) งานการบริหารงานทั่วไป โดยมีขอบข่ายดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ ประกอบไปด้วยขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตร การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

2. การบริหารงานงบประมาณ ประกอบไปด้วยขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือร่างที่ใช้เงินงบประมาณ เพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณีศึกษาการพัฒนาาระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงินและการจ่ายเงิน การนำเงินส่งคลัง การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชีทะเบียนและรายงาน

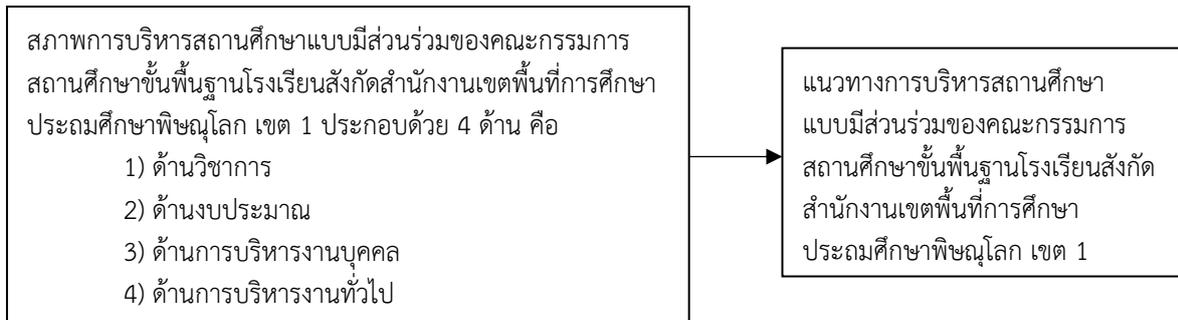
3. การบริหารงานบุคคล ประกอบไปด้วยขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ การวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลัง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน การลาทุกประเภท การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การสั่งพักราชการ และการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ การออกจากราชการ การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ การส่งเสริมวินัยคุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. การบริหารงานทั่วไป ประกอบไปด้วยขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการบริหารงานการศึกษา งานวิจัย เพื่อพัฒนานโยบายและแผน การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การเสนอความเห็นเกี่ยวกับ เรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การทัศนศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

เสาวนีย์ เตือนเด่น, และคณะ (2558: 8) กล่าวว่าไว้ว่ากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล และ 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มี 3 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 1,107 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 291 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี, และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970: 607-610) จากนั้นจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วยเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ลักษณะของแบบสอบถามเป็นประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท Likert

1.3 ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.3.1 ศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ถามใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้าน การบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

1.3.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามและเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถาม จากนั้นทำการ กำหนดกรอบเพื่อจัดทำร่างแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิด ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยจัดทำเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

1.3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนี ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามที่เกณฑ์ที่กำหนดคือต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป

1.3.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเที่ยงโดยหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ของ Cronbach พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.96

1.4 วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษา ในระหว่างวันที่ 18 – 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

1.4.2 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามด้วยตนเอง ทางไปรษณีย์ และทาง google form โดยได้รับกลับคืนครบทั้ง 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage)

1.5.2 วิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดย กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert Scale)

2. การหาแนวการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง คือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณา และคัดเลือก ผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่สามารถพูดคุยโต้ตอบในรูปแบบของการ สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ที่จะแสดงทัศนคติสะท้อนถึง ประสบการณ์ด้านบริหารศึกษา 4 ด้าน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ที่ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

2.3 ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

โดยดำเนินการสร้างดังนี้

2.3.1 กำหนดกรอบเพื่อจัดทำร่างแบบบันทึกตามประเด็นการสนทนาที่ครอบคลุมการบริหารสถานศึกษา แบบมีส่วนร่วม ทั้ง 4 ด้าน จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสม

2.3.2 จัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่ประกอบด้วยแนวคำถามที่จะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้า และจัดเป็น หมวดหมู่ และลำดับก่อนหลัง

2.4 วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.4.1 กำหนดเกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่สามารถพูดคุยโต้ตอบในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ที่จะแสดงทัศนะสะท้อนถึง ประสิทธิภาพด้านบริหารการศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย ได้แก่ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานบุคคล 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป และขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญร่วมประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน

2.4.2 จัดการประชุมสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ทางออนไลน์ ในวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เวลา 13.00 น. - 16.00 น.

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการบันทึกการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. การประเมินแนวการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 30 คน ที่ได้มาจากเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

3.3 ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

3.3.1 จัดทำร่างแบบประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ชนิดแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยกำหนดเป็น 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยมีเกณฑ์การให้ความหมายคะแนนดังนี้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 83)

5 หมายถึง แนวทางมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง แนวทางมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ระดับมาก

3 หมายถึง แนวทางมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ระดับปานกลาง

2 หมายถึง แนวทางมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ระดับน้อย

1 หมายถึง แนวทางมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ระดับน้อยที่สุด

3.3.2 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามที่เกณฑ์ที่กำหนดคือต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป

3.3.3 นำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเที่ยงโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ของ Cronbach พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.95

3.4 วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระหว่างวันที่ 20 - 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2566

3.4.2 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามด้วยตนเอง ทางไปรษณีย์ และทาง google form โดยได้รับกลับคืนครบทั้ง 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินมาวิเคราะห์ระดับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามแนวทางของลิเคิร์ท (Likert Scale)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม

รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.52	0.60	มาก	4
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.75	0.36	มาก	1
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.65	0.42	มาก	2
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.58	0.45	มาก	3
รวม	3.63	0.45	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.63, S.D. = 0.45) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือการบริหารงานงบประมาณ (\bar{X} = 3.75, S.D. = 0.36) รองลงมา คือ การบริหารงานบุคคล (\bar{X} = 3.65, S.D. = 0.42) การบริหารงานทั่วไป (\bar{X} = 3.58, S.D. = 0.45) และการบริหารงานวิชาการ (\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.60) ตามลำดับ ดังแสดงได้ดังตารางที่ 1

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรดำเนินการดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรจัดให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนทั้ง 4 งาน 2) ด้านงบประมาณ ควรจัดให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการติดตามและรายงานผลการใช้งบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมวางแผนการสรรหาและพัฒนาบุคลากร และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุมในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

3. การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.39, S.D. = 0.57) โดยด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.72, S.D. = 0.52) ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.46) ความถูกต้องอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.33, S.D. = 0.65) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.63)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือการบริหารงานงบประมาณ รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประเด็นอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาโดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็น “ผู้เชื่อมโยง” ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะกรรมการและเลขานุการกับสถานศึกษาในฐานะผู้บริหาร ดังนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงเป็นผู้ประสานการดำเนินงานต่าง ๆ โดยคำนึงถึงข้อคิดเห็นและมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สจิริรัตน์ สิงห์ทะยง, และปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์ (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่าโดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ จากผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก และมีปัญหามากที่สุด อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ไม่เต็มใจในการแบ่งปันอำนาจการบริหารและไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเท่าใดนัก อีกทั้งผู้บริหารและคณะกรรมการยังขาดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วม อันเป็นเครื่องมือหรือแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ส่งผลให้แต่ละฝ่ายมีแนวปฏิบัติของการบริหารสถานศึกษาที่ไม่ตรงกัน หรือเข้าใจแนวทางในความร่วมมือกันตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน จึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือระหว่างกันและไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมแต่ละครั้ง บัณฑิตย์ ลิ้มปณชัยพรกุล, และธนิษฐา ญ สุนทร (2559) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกรี แก้วนวน (2560) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบริหารงบประมาณก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล จากผลการวิจัยที่พบว่าโดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากสภาพโดยทั่วไปคณะกรรมการมีความหลากหลายและแตกต่างในสถานภาพส่วนบุคคลทั้งในด้าน คุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ หน้าที่การงาน อายุ เพศ เวลาในการเข้าร่วมประชุม เป็นต้น ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการยังคงต้องได้รับการเอาใจใส่ และทำความเข้าใจอีกมากจากสถานศึกษา บัณฑิตย์ ลิ้มปณชัยพรกุล, และธนิษฐา ญ สุนทร (2559) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ กงกาบ (2561) พบว่าการให้ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการบำรุงขวัญ และให้กำลังใจบุคลากรในโรงเรียนอยู่ในระดับต่ำทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่การทำงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษารวมถึงภาระงานที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและแนะนำครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีโอกาสทำความรู้จักกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยเกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพในการปฏิบัติหน้าที่และแนวทางที่จะเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป จากการวิจัยที่พบว่าโดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากแนวปฏิบัติของการบริหารสถานศึกษาที่ไม่ตรงกัน หรือเข้าใจแนวทางในความร่วมมือกันตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน จึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือระหว่างกันและไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมแต่ละครั้ง บัณฑิตย์ ลิ้มปณชัยพรกุล, และธนิษฐา ญ สุนทร (2559) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศรพล ปิ่นขจร (2556) พบว่า การให้ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบการดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน และให้ข้อเสนอแนะในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาการเข้ามาเฝ้าสังเกตกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การดำเนินการสหกรณ์ในโรงเรียนยังน้อยซึ่งสถานศึกษาควรมีการจัดประชุมวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ และควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน และตรวจสอบร่วมกัน

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรดำเนินการดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรจัดให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนทั้ง 4 งาน 2) ด้านงบประมาณ ควรจัดให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการติดตาม

และรายงานผลการใช้งบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมวางแผนการสรรหาและพัฒนาบุคลากร และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุมในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ดังนี้คือ 1) สถานศึกษาโดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็น “ผู้เชื่อมโยง” ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะกรรมการและเลขานุการกับสถานศึกษาในฐานะผู้บริหาร ดังนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงเป็นผู้ประสานการดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงข้อคิดเห็นและมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง คือกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ คือเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกครั้ง และการเสนอแนะความคิดเห็นใด ๆ ควรนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วสรุปผลเป็นมติที่ชัดเจนเมื่อได้มติแล้วประธานก็จะมอบให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปสู่การพิจารณาดำเนินการของสถานศึกษา นอกจากนี้ บทบาทในการ “กำกับดูแลกิจการของสถานศึกษา” เป็นการติดตามการปฏิบัติงานตามที่สถานศึกษาได้ทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด หรือตามมติที่กำหนดไว้ร่วมกัน อีกทั้ง การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน “ไม่ควรสั่งการ” กล่าวคือ ไม่ควรกำกับการทำงานของผู้บริหารครูอาจารย์หรือไม่แสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชาเสียเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อมไปยังบุคลากรในสถานศึกษาเพราะอำนาจการสั่งการเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะรับผิดชอบการนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ สำหรับการรับทราบผลการดำเนินการควรพิจารณาในภาพรวมของสถานศึกษาว่าผลการดำเนินการทั้งระหว่างดำเนินการสิ้นปีการศึกษา และสิ้นปีงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงพัฒนากิจการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นจากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ในกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในกิจการของสถานศึกษา โดยร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผลและร่วมประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1 โรงเรียนควรมีการประชุมสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้คณะกรรมการได้ทราบบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
- 1.2 โรงเรียนควรจัดสวัสดิการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เช่น ค่าตอบแทนทุนการศึกษาบุตร เบี้ยประชุม เป็นต้น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ
- 1.3 แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นี้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงที่จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา
- 2.2 ควรวิจัยหาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน. (2561). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 13(2): 17 - 30.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

- นาริรัตน์ ปันดี. (2565). การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี*. 1(3): 91 - 99.
- บัณฑิตย์ ลิ้มปณชัยพรกุล, และธนีนาฏ ฤ สุนทร. (2559). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 9(1): 177 - 189.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิกรี แก้วนวล. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. (การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พุทธา โพธิ์มะฮาด. (2560). สภาพและสภาพการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สัจจิรัตน์ สิงทะยม, และปพนสรศักดิ์ โพธิพิทักษ์. (2562). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. *วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*. 8(1): 89 - 106.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564, จาก <https://new.phitsanulok1.go.th/title.php>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เสาวนีย์ เตือนเด่น, และคณะ. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรกองบริการการศึกษา สำนักงาน อธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมรรัตน์ กงกบ. (2561). การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา*. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อิสรพล ปิ่นขจร. (2556). การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607 - 610.